

Periode 3 - Boeren op droge refugia in een nat landschap (3400 - 800 v.Chr.)

Verstorings

Op verschillende locaties in het IJsselmeergebied is de ondergrond en opbouw van de (water)bodem verstoord geraakt als gevolg van natuurlijke erosie en/of door menselijk handelen.¹ Vooral holocene getijdegeulen en activiteiten ten behoeve van zandwinning (20^e eeuw) hebben een versturende werking gehad waardoor landoppervlakken uit het verleden in die gebieden (grotendeels) verdwenen zijn. Afhankelijk van ouderdom van de holocene getijdegeulen is het mogelijk dat jongere (maritieme) resten bewaard zijn gebleven in deze gebieden.

Bronnen van verstoringsgegevens

1. Vergelijking tussen huidige bathymetrie en Bathymetrie 1852 (RWS CIV/Periplus 2018)
2. Periplus 2018 (aangeleverde verstoringsgegevens voor dit project)
3. RCE 2014 (Markermeeronderzoek², grotendeels overeenkomstig met Periplus 2018)
4. Deltares 2013-2018³ (geulen)
5. Boskalis 2018 (contouren zandwinputten Houribdijk en Markerwadden)
6. Expert knowledge Brenk, Zomer en Smit

Houkes, M.C., R. van Lil, S. van den Brenk, M. Manders, S. Hennebert & Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2014: *Het Markermeer en IJmeer in beeld: de ontwikkeling van een historisch geomorfologische kaartenset voor de waterbodem*, Amresfoort.

Vos, P.C., J. Bazelmans, M.J. Van der Meulen, & H.J.T. Weerts 2018: *Atlas van Nederland in het Holoceen: landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*, Amsterdam.

¹ Let op de 'verstoring' is gebaseerd op verschillende bronnen en data van wisselend schaalniveau wat ten behoeve van dit product vereenvoudigd is, lokaal kunnen er gebieden zijn waar verstoring minder groot is.

² Houkes et al. 2014.

³ Vos et al. 2018.

Heeft u vragen?

Bel dan 033 – 421 7 456 of stuur een mail naar info@cultureelerfgoed.nl.
www.cultureelerfgoed.nl

Teksten gerealiseerd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed i.s.m. Mooi Noord Holland

Kaartmateriaal: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed i.s.m. Vestigia BV

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

November 2020

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Smallepad 5, 3811 MG Amersfoort.

Met kennis en advies geeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de toekomst een verleden.